I

(Seadusandlikud aktid)

DIREKTIIVID

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2011/36/EL,

5. aprill 2011,

milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõiget 2 ja artikli 83 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ([1]),

olles konsulteerinud Regioonide Komiteega,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Inimkaubandus on raske kuritegu, mis pannakse sageli toime organiseeritud kuritegevuse raames, ja põhiõiguste ränk rikkumine ning see on sõnaselgelt keelatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga. Inimkaubanduse tõkestamine ja sellevastane võitlus on liidu ja liikmesriikide prioriteet.

(2) Käesolev direktiiv on osa inimkaubandusevastastest meetmetest, mille hulka kuuluvad kolmandaid riike hõlmavad meetmed, nagu on kindlaks määratud nõukogus 30. novembril 2009. aastal heaks kiidetud „Meetmedokumendis liidu välismõõtme tugevdamise kohta inimkaubandusevastaste meetmete alal; ELi ülemaailmsete inimkaubandusevastaste meetmete suunas". Selles kontekstis tuleks kolmandates ohvrite lähte- ja üleviimisriikides tegutseda eesmärgiga tõsta teadlikkust, vähendada haavatavust, toetada ja abistada ohvreid, võidelda inimkaubanduse algpõhjuste vastu ja toetada neid kolmandaid riike asjakohaste inimkaubandusevastaste õigusaktide väljatöötamisel.

(3) Käesolevas direktiivis tunnistatakse inimkaubanduse soospetsiifilisust ning asjaolu, et meeste ja naistega kaubitsetakse sageli eri eesmärkidel. Seepärast peaks abi ja toetusmeetmed olema samuti soospetsiifilised, kui see on asjakohane. Nn tõuke- ja tõmbetegurid võivad olla erinevad, sõltuvalt sektorist, nagu inimkaubandus seksitööstusesse või tööjõu ekspluateerimiseks näiteks ehitustöödel, põllumajandussektoris või majapidamistöödes.

(4) Liit on võtnud endale ülesande tõkestada inimkaubandust ja selle vastu võidelda ning kaitsta inimkaubanduse ohvrite õigusi. Sel eesmärgil võeti vastu nõukogu 19. juuli 2002. aasta raamotsus 2002/629/JSK inimkaubanduse vastu võitlemise kohta ([3]) ning ELi kava inimkaubanduse tõkestamise ja sellevastase võitluse heade tavade, standardite ning korra kohta ([4]). Lisaks seab Euroopa Ülemkogus vastu võetud Stockholmi programm „Avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitsel" ([5]) inimkaubandusevastase võitluse selgelt prioriteediks. Tuleks ette näha ka teisi meetmeid, nagu toetus inimkaubanduse ohvrite tuvastamise ühiste näitajate väljaarendamiseks liidus, mis väljendub parimate tavade vahetamises vastavate osalejate, eelkõige avalikõiguslike ja eraõiguslike sotsiaalteenistuste vahel.

([1]) 21. oktoobri 2010. aasta arvamus (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).
([2]) Euroopa Parlamendi 14. detsembri 2010. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 21. märtsi 2011. aasta otsus.
([3]) EÜT L 203, 1.8.2002, lk 1.
([4]) ELT C 311, 9.12.2005, lk 1.
([5]) ELT C 115, 4.5.2010, lk 1.

(5) Liikmesriikide õiguskaitseasutused peaksid jätkama koostööd inimkaubandusevastase võitluse tugevdamiseks. Selles osas on esmatähtis tihe piiriülene koostöö, kaasa arvatud teabe ja parima tava jagamine, samuti avatud dialoog liikmesriikide politsei, kohtu- ja finantsasutuste vahel. Koostööd inimkaubandusega seotud süütegude uurimise ja kohtumenetluste vallas tuleks lihtsustada Europoli ja Eurojusti koostööga, moodustades ühised uurimisrühmad, samuti nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsuse 2009/948/JSK (kohtualluvuskonflikti vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses) [1] rakendamisega.

(6) Liikmesriigid peaksid julgustama ja tegema tihedat koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sealhulgas selle valdkonna tunnustatud ja aktiivsete valitsuseväliste organisatsioonidega, mis töötavad inimkaubanduse ohvritega, eeskätt poliitiliste algatuste koostamisel, teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniates ning teadus- ja haridusprogrammides, koolituste korraldamisel ning inimkaubandusevastaste meetmete mõju järelevalvel ja hindamisel.

(7) Käesolevas direktiivis võetakse vastu inimkaubandusvastast võitlust käsitlev ühtne, terviklik ja inimõigusi arvestav lähenemisviis ning direktiivi rakendamisel tuleks võtta arvesse nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/81/EÜ (elamisloa väljaandmise kohta pädevate asutustega koostööd tegevatele kolmandate riikide kodanikele, kes on inimkaubanduse ohvrid või kelle ebaseaduslikule sisserändele on kaasa aidatud) [2] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiivi 2009/52/EÜ (millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded) [3]. Inimkaubanduse senisest jõulisem tõkestamine, süüdistuste esitamine ja ohvrite õiguste kaitse on käesoleva direktiivi peamised eesmärgid. Käesolevas direktiivis võetakse kasutusele inimkaubanduse eri vormide mõistelised käsitlused ja seatakse eesmärgiks iga vormi tõkestamine kõige tõhusamate meetmete abil.

(8) Lapsed on kaitsetumad kui täiskasvanud ja seepärast ähvardab neid suurem oht inimkaubanduse ohvriks langeda. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tuleb esikohale seada lapse huvid, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsioonis.

(9) 2000. aastal vastu võetud riikidevahelise organiseeritud kuritegevuse vastast ÜRO konventsiooni täiendav ÜRO protokoll inimestega, eelkõige naiste ja lastega, kauplemise takistamise, sellise kauplemise vastu võitlemise ja selle eest karistamise kohta ning 2005. aasta Euroopa Nõukogu inimkaubandusevastane konventsioon on olulised sammud inimkaubandusevastase võitluse alal tehtava koostöö parandamisel. Tuleks märkida, et Euroopa Nõukogu konventsioon sisaldab hindamismehhanismi, mis koosneb inimkaubandusevastase võitluse eksperdirühmast (GRETA) ja osaliste komiteest. Tuleks toetada koordineerimist inimkaubandusevastase võitlusega tegelevate rahvusvaheliste organisatsioonide vahel, et hoida ära jõupingutuste kattumist.

(10) Käesolev direktiiv ei piira mittetagasisaatmise põhimõtte kohaldamist kooskõlas 1951. aastal vastu võetud pagulasseisundi konventsiooniga (Genfi konventsioon) ning on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 4 ja artikli 19 lõikega 2.

(11) Selleks et seista vastu inimkaubanduse praegustele arengusuundadele, määratletakse käesoleva direktiiviga inimkaubanduse mõiste laiemalt, kui seda on tehtud raamotsuses 2002/629/JSK, ja seega lisatakse uusi ärakasutamise vorme. Käesoleva direktiivi raames tuleks sunniviisilist kerjamist käsitada sunniviisilise töö või teenusena, nagu see on määratletud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni 1930. aasta sunniviisilise või kohustusliku töö konventsioonis nr 29. Seega kuulub kerjamine ärakasutamise vormina, sealhulgas inimkaubanduse ohvriks langenud sõltuva isiku ärakasutamine kerjamise otstarbel, inimkaubanduse määratluse alla ainult juhul, kui sellel on kõik sunniviisilise töö või teenuse tunnused. Asjaomast kohtupraktikat arvestades tuleks sellise töö või teenuse osutamiseks antud võimaliku nõusoleku kehtivust hinnata iga juhtumi puhul eraldi. Kui sellist teenust osutab laps, ei tohiks võimalikku nõusolekut ühelgi juhul kehtivaks pidada. Termini „ärakasutamine kuritegelikuks tegevuseks" all tuleks mõista isiku ärakasutamist muu hulgas tasku- ja poevarguste, uimastikaubanduse ning muu samalaadse tegevuse toimepanemiseks, mis on karistatav ja millega on seotud rahalise kasu saamine. Määratlus hõlmab ka inimkaubandust elundite eemaldamise eesmärgil, millega rikutakse rängalt inimväärikust ja füüsilist puutumatust, samuti muid tegusid, näiteks ebaseaduslikku adopteerimist või sundabielu, juhul kui nende puhul on olemas inimkaubanduse tunnused.

(12) Käesolevas direktiivis sätestatud karistusmäärad vastavad liikmesriikide kasvavale murele inimkaubanduse kui nähtuse arengu pärast. Seepärast võetakse käesolevas direktiivis aluseks nõukogu 24. ja 25. aprilli 2002. aasta järeldused karistuste ühtlustamisel kohaldatava lähenemisviisi kohta (karistustasemed 3 ja 4). Kui süütegu pannakse toime teatavatel asjaoludel, näiteks eriti kaitsetu ohvri suhtes, tuleks määrata tavalisest karmim karistus.

[1] ELT L 328, 15.12.2009, lk 42.
[2] ELT L 261, 6.8.2004, lk 19.
[3] ELT L 168, 30.6.2009, lk 24.

Käesoleva direktiivi raames tuleks eriti kaitsetute isikute hulka arvata vähemalt kõik lapsed. Muudeks teguriteks, mida võib eriti kaitsetute isikute kindlaksmääramisel arvesse võtta, on näiteks sugu, rasedus, tervislik seisund ja puue. Eriti raske süüteo korral, kui seati näiteks ohtu ohvri elu või kui kasutati rasket vägivalda nagu piinamine, sunniviisiline uimastite/ravimite manustamine, vägistamine või muu psühholoogiline, füüsiline või seksuaalne vägivald või põhjustati ohvrile muul viisil eriti raske kahju, sealhulgas meeste vägivald naiste vastu, tuleks vastavalt määrata karmim karistus. Kui käesolevas direktiivis viidatakse üleandmisele, tuleks sellist viidet tõlgendada vastavalt nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsusele 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta [1]. Karistuse täideviimisel tuleks arvesse võtta toimepandud süüteo raskust.

(13) Inimkaubandusevastases võitluses tuleks täies ulatuses ära kasutada olemasolevaid vahendeid kriminaaltulu konfiskeerimiseks ja arestimiseks, nagu riikidevahelise organiseeritud kuritegevuse vastane ÜRO konventsioon ja selle protokollid, rahapesu ning kriminaaltulu avastamist, arestimist ja konfiskeerimist käsitlev Euroopa Nõukogu 1990. aasta konventsioon, nõukogu 26. juuni 2001. aasta raamotsus 2001/500/JSK, milles käsitletakse rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikul teel saadud tulu kindlakstegemist, uurimist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist, [2] ning nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsust 2005/212/JSK, mis käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist [3]. Tuleks julgustada käesolevas direktiivis viidatud arestitud ja konfiskeeritud kuriteovahendite ja kriminaaltulu kasutamist ohvrite toetamiseks ja kaitseks, sealhulgas hüvitise maksmiseks ohvritele ning inimkaubandusevastaseks liidu piiriüleseks õiguskaitseks.

(14) Inimkaubanduse ohvrid peaksid asjaomaste liikmesriikide õigussüsteemide aluspõhimõtete kohaselt olema kaitstud süüdistuse esitamise või karistuse määramise eest nii sellise kuritegeliku tegevuse puhul nagu valedokumentide kasutamine kui ka prostitutsiooni ja sisserännet käsitlevates õigusaktides nimetatud süütegude puhul, mida nad on olnud sunnitud toime panema otseselt inimkaubanduse ohvriks langemise tõttu. Sellise kaitse eesmärk on tagada ohvritele inimõigused, hoida ära nende järjekordne ohvriks langemine ja julgustada neid esinema tunnistajatena kriminaalmenetluses nende suhtes toimepandud kuriteo täideviijate vastu. Selline kaitsemeede ei tohiks välistada süüdistuse esitamist ega karistuse määramist süütegude puhul, mille on isik tahtlikult toime pannud või milles vabatahtlikult osalenud.

(15) Selleks et tagada inimkaubandusega seotud süütegude edukas uurimine ja nende eest süüdistuse esitamine, ei tohiks nende algatamine põhimõtteliselt sõltuda ohvripoolsest süüteost teatamisest ega süüdistuse esitamisest. Kui toimepandud süüteo olemus seda nõuab, peaks süüdistuse esitamine olema lubatud piisava aja jooksul pärast ohvri täisealiseks saamist. Sellise süüdistuse esitamiseks piisava aja pikkus tuleks kindlaks määrata kooskõlas vastavate riiklike õigusaktidega. Õiguskaitsetöötajad ja prokurörid peaksid olema asjakohaselt koolitatud eelkõige selleks, et tõhustada rahvusvahelist õiguskaitset ja õigusalast koostööd. Isikutele, kelle ülesandeks on uurida kõnealuseid süütegusid ja esitada nende eest süüdistus, peaksid olema kättesaadavad ka organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude puhul kasutatavad uurimisvahendid. Nende vahendite hulka võivad kuuluda teabe pealtkuulamine või -vaatamine, varjatud jälgimine, sealhulgas elektrooniline jälgimine, ning pangakontode kontrollimine või muu finantsuurimine.

(16) Selleks et tagada tõhus süüdistuse esitamine rahvusvahelistele kuritegelikele ühendustele, kelle tegevus on koondunud liikmesriiki ja kes tegelevad inimkaubandusega kolmandates riikides, tuleks kehtestada jurisdiktsioon inimkaubanduse kui süüteo puhul juhuks, kui teo toimepanija on selle liikmesriigi kodanik või alaline elanik ja kui süütegu on toime pandud väljaspool selle liikmesriigi territooriumi. Samuti võiks kehtestada jurisdiktsiooni juhuks, kui teo toimepanija on liikmesriigi alaline elanik, ohvriks on liikmesriigi kodanik või alaline elanik või kui süütegu on toime pandud liikmesriigi territooriumil asutatud juriidilise isiku kasuks ja kui süütegu on toime pandud väljaspool selle liikmesriigi territooriumi.

(17) Kui direktiiviga 2004/81/EÜ on nähtud ette elamisloa andmine kolmandate riikide kodanikest inimkaubanduse ohvritele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiviga 2004/38/EÜ (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil) [4] reguleeritud liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil, pakkudes sealhulgas kaitset väljasaatmise eest, siis käesoleva direktiiviga kehtestatakse konkreetsed kaitsemeetmed kõikide inimkaubanduse ohvrite jaoks. Seega ei käsitleta käesolevas direktiivis inimkaubanduse ohvritele elamisloa saamise tingimusi liikmesriikide territooriumil.

(18) On vajalik, et inimkaubanduse ohvritel oleks võimalus oma õigusi tõhusalt kasutada. Seepärast tuleks ohvritele pakkuda abi ja toetust enne kriminaalmenetlust, selle ajal ning asjakohase aja jooksul pärast seda. Liikmesriigid peaksid eraldama vahendeid, et toetada ohvrite abistamist, toetamist ja kaitset. Pakutav abi ja toetus peaksid

[1] EÜT L 190, 18.7.2002, lk 1.
[2] EÜT L 182, 5.7.2001, lk 1.
[3] ELT L 68, 15.3.2005, lk 49.
[4] ELT L 158, 30.4.2004, lk 77.

hõlmama vähemalt minimaalsel hulgal meetmeid, mis on vajalikud, et anda ohvrile võimalus taastuda ja inimkauplejate käest pääseda. Selliste meetmete praktilisel kohaldamisel tuleks lähtuvalt riiklike menetluste kohaselt korraldatud erihindamisest arvesse võtta asjaomase isiku olukorda, kultuurilist konteksti ja vajadusi. Isikutele tuleks abi ja toetust pakkuda kohe, kui on mõistlikku alust arvata, et ta võib olla inimkaubanduse ohver, ja hoolimata sellest, kas ta soovib esineda tunnistajana. Juhtudel, kui ohver ei ela seaduslikult asjaomases liikmesriigis, tuleks tingimusteta abi ja toetust osutada vähemalt järelemõtlemisaja jooksul. Kui pärast tuvastamismenetluse lõpuleviimist või järelemõtlemisaja möödumist ei tunnistata ohvrit liikmesriigi elamisloa saamise tingimustele vastavaks või tal ei ole muude tingimuste kohaselt riigis seaduslikku elukohta või kui ohver on selle liikmesriigi territooriumilt lahkunud, ei ole asjaomane liikmesriik kohustatud jätkama abi ja toetuse pakkumist sellele isikule käesoleva direktiivi alusel. Vajaduse korral tuleks abi ja toetuse pakkumist jätkata asjakohase aja jooksul pärast kriminaalmenetluse lõppu, näiteks juhul, kui kuriteo raskete füüsiliste või psüühiliste tagajärgede tõttu on käimas ravi või kui ohvri turvalisus on kriminaalmenetluse käigus ohvri antud ütluste tõttu ohus.

(19) Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsusega 2001/220/JSK (ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses) [1] on sätestatud ohvrite õigused kriminaalmenetluses, sealhulgas õigus kaitsele ja hüvitisele. Lisaks tuleks inimkaubanduse ohvritele viivitamata pakkuda õigusnõustamist ja vastavalt ohvrite rollile asjaomases õigussüsteemis juriidilist esindamist, sealhulgas hüvitise taotlemise korral. Sellist õigusnõustamist ja esindamist võiksid pädevad asutused pakkuda ka hüvitise taotlemiseks riigilt. Õigusnõustamise eesmärk on anda ohvritele võimalus saada teavet ja nõu nende käsutuses olevate erinevate võimaluste kohta. Õigusnõustamist peaks andma isik, kes on saanud vastava õigusliku koolituse, kuid kes ei pea tingimata olema jurist. Õigusnõustamist ja esindamist vastavalt ohvri rollile asjaomases õigussüsteemis tuleks pakkuda vastavalt liikmesriikide endi menetlustele tasuta vähemalt juhul, kui ohvril ei ole piisavalt rahalisi vahendeid. Kuna selliseid vahendeid ei ole tõenäoliselt eelkõige lapsohvritel, pakutaks neile õigusnõustamist ja esindamist tegelikkuses tasuta. Lisaks peaksid ohvrid lähtuvalt riiklike menetluste kohaselt korraldatud riskihindamisest olema kaitstud kättemaksu, hirmutamise ja uuesti inimkaubanduse ohvriks langemise eest.

(20) Inimkaubanduse ohvrid, kes on juba kannatanud inimkaubandusega üldiselt kaasneva kuritarvitamise ning alandava kohtlemise nagu seksuaalse ärakasutamise, seksuaalse kuritarvitamise, vägistamise, orjusega samalaadsete tingimuste või elundite eemaldamise all, peaksid kriminaalmenetluse ajal olema kaitstud uue ohvriks langemise ja lisatraumade eest. Vältida tuleks tarbetut küsitlemist uurimise, süüdistuse esitamise ja kohtuliku arutamise käigus, kasutades vajadusel menetluse jooksul selliste intervjuude videosalvestusi. Sel eesmärgil tuleks inimkaubanduse ohvreid kriminaaluurimise ja -menetluste ajal kohelda viisil, mis arvestab nende konkreetseid vajadusi. Konkreetsete vajaduste hindamisel tuleks arvesse võtta selliseid asjaolusid nagu ohvri vanus, kas ta on rase, tema tervislik seisund, tema võimalik puue ja muud temaga seotud asjaolud ning ohvri suhtes toimepandud kuriteo füüsilised ja psüühilised tagajärjed. Erikohtlemise ja selle viisi üle otsustatakse igal üksikjuhul eraldi vastavalt riigisisestes õigusaktides kindlaksmääratud tingimustele, kohtu kaalutlusõigusele, praktikale ja juhistele.

(21) Abi- ja toetusmeetmeid tuleks ohvrile pakkuda teadlikult ja konsensuse alusel. Seetõttu tuleks ohvreid teavitada selliste meetmete olulistest aspektidest ning neid meetmeid ei tohiks ohvritele peale sundida. Kui ohver keeldub abist või toetusest, siis ei tohiks see liikmesriigi asjaomaste asutuste jaoks kaasa tuua kohustust pakkuda ohvrile alternatiivseid meetmeid.

(22) Lisaks kõikidele inimkaubanduse ohvrite käsutuses olevatele meetmetele peaksid liikmesriigid tagama, et lapsohvritele pakutakse erilisi abi-, toetus- ja kaitsemeetmeid. Neid meetmeid tuleks võtta lapse huvidest lähtudes ja kooskõlas 1989. aastal vastuvõetud ÜRO lapse õiguste konventsiooniga. Kui inimkaubanduse ohvriks langenud isiku vanus ei ole teada ja on põhjust arvata, et isik on alla 18 aasta vana, tuleks seda isikut käsitada lapsena ning ta peaks saama viivitamata abi, toetust ja kaitset. Lapsohvritele suunatud abi- ja toetusmeetmed peaksid keskenduma ohvrite füüsilisele ja psüühilisele taastumisele ja asjaomase isiku olukorra püsivale lahendamisele. Ligipääs haridusele aitaks lastel taas ühiskonda integreeruda. Arvestades, et inimkaubanduse ohvriks langenud lapsed on eriti kaitsetud, tuleks tagada täiendavad kaitsemeetmed, et kaitsta neid kriminaaluurimise ja -menetluse osaks olevate vestluste ajal.

(23) Erilist tähelepanu tuleks pöörata inimkaubanduse ohvriks langenud saatjata lastele, kuna nemad on eriti haavatavas olukorras ja vajavad erilist abi ja toetust. Alates hetkest, kui inimkaubanduse ohvriks langenud saatjata laps on tuvastatud, ning kuni püsiva lahenduse leidmiseni peaksid liikmesriigid kohaldama lapse vajadustele vastavaid vastuvõtumeetmeid ning kindlustama, et kohaldatakse asjakohaseid menetluslikke tagatisi. Tuleks võtta vajalikud meetmed, et alaealise huvide kaitsmiseks tagada talle vajadusel hooldaja ja/või esindaja määramine. Otsus iga inimkaubanduse ohvriks langenud saatjata lapse tuleviku kohta tuleks langetada võimalikult lühikese ajaga, et

[1] EÜT L 82, 22.3.2001, lk 1.

leida püsiv lahendus, mis põhineb konkreetse olukorra hindamisel, kusjuures eelkõige tuleks aluseks võtta lapse huvid. Püsivaks lahenduseks võib olla tagasipöördumine päritoluriiki või naasmisriiki ja seal taasintegreerimine, integreerimine vastuvõtvasse ühiskonda, rahvusvahelise kaitse saaja staatuse andmine või mõne muu staatuse andmine vastavalt liikmesriigi riigisisestele õigusaktidele.

(24) Kui vastavalt käesolevale direktiivile tuleks lapsele määrata hooldaja ja/või esindaja, siis võib neid ülesandeid täita üks ja seesama isik või juriidiline isik, institutsioon või asutus.

(25) Liikmesriigid peaksid välja töötama inimkaubandusvastase poliitika, sealhulgas meetmed kõigi ärakasutamise vormide aluseks oleva nõudluse ja inimkaubanduse ohvriks langemise riski vähendamiseks, ja/või neid tugevdama, kasutades selleks teadustegevuse, sealhulgas inimkaubanduse uusi vorme käsitlevate uurimistööde, teavitamise, teadlikkuse suurendamise ja hariduse pakutavaid vahendeid. Kõnealuste meetmete puhul peaksid liikmesriigid võtma arvesse soolisi aspekte ja lapse õigusi. Ametnikud, kes puutuvad tõenäoliselt kokku inimkaubanduse ohvrite või võimalike ohvritega, peaksid olema asjakohaselt koolitatud, et nad oskaksid tuvastada sellised ohvrid ja nendega tegeleda. Sellist koolituskohustust tuleks edendada järgmiste ametnikekategooriate puhul, kui nad võivad kokku puutuda ohvritega: politsei- ja piirivalveametnikud, migratsiooniteenistuste ametnikud, prokurörid, advokaadid, kohtunikud ja kohtute töötajad, tööinspektorid, sotsiaal-, lastekaitse- ja tervishoiutöötajad ning konsulaartöötajad, kuid kohalikest oludest lähtuvalt võiks see hõlmata ka muid avaliku võimu kandjate rühmi, kes oma töö raames puutuvad tõenäoliselt kokku inimkaubanduse ohvritega.

(26) Direktiivis 2009/52/EÜ on sätestatud karistused ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele, kes vaatamata sellele, et neile ei ole esitatud süüdistust ja neid ei ole mõistetud süüdi, kasutavad teadlikult inimkaubanduse ohvri tööd või teenuseid. Lisaks sellele peaksid liikmesriigid arvestama võimalusega kehtestada sanktsioonid teadlikult inimkaubanduse ohvri pakutavaid teenuseid kasutavate isikute suhtes. Nimetatud täiendav kriminaliseerimine võiks hõlmata nii seaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide ja liidu kodanike tööandjate tegevust kui ka inimkaubanduse ohvrite pakutavate seksuaalteenuste ostjaid, sõltumata nende kodakondsusest.

(27) Liikmesriigid peaksid oma riigisisesest korraldusest lähtudes asjakohasel viisil ning arvesse võttes vajadust minimaalse struktuuri ja kindlaksmääratud ülesannete järele looma riiklikud järelevalvesüsteemid, näiteks määrama riiklikud raportöörid või samaväärsed mehhanismid, et hinnata inimkaubandusealaseid suundumusi, koguda statistilisi andmeid, mõõta inimkaubandusevastaste meetmete tulemuslikkust ja anda korrapäraselt aru. Nimetatud riiklikud raportöörid või samaväärsed mehhanismid on juba esindatud mitteametlikus liidu võrgustikus, mis loodi 4. juuni 2009. aasta nõukogu järelduste (inimkaubandust käsitlevate riiklike raportööride või samaväärsete mehhanismide mitteametliku ELi võrgustiku loomise kohta) alusel. Inimkaubandusevastase võitluse koordinaator osaleks kõnealuse võrgustiku töös, mida kasutatakse liidule ja liikmesriikidele objektiivse, usaldusväärse, võrreldava ja ajakohase strateegilise teabe andmiseks inimkaubanduse valdkonnas ning inimkaubanduse tõkestamise ja sellevastase võitluse alaste kogemuste ja parimate tavade vahetamiseks liidu tasandil. Euroopa Parlamendil peaks olema õigus osaleda riikide raportööride või samaväärsete mehhanismide ühistegevuses.

(28) Et hinnata inimkaubandusevastase tegevuse tulemusi, peaks liit võrreldavate statistiliste andmete saamiseks jätkama tööd metodoloogia ja andmete kogumise meetodite arendamisel.

(29) Stockholmi programmi arvesse võttes ja liidu ühtse strateegia väljatöötamiseks inimkaubandusevastases võitluses, mille eesmärk on liidu ja liikmesriikide suurem pühendumine inimkaubanduse tõkestamisele ja sellevastasele võitlusele ning selleks jõupingutuste tegemisele, peaksid liikmesriigid hõlbustama liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaatori tööd, näiteks parandades liidu institutsioonide ja asutuste ning liikmesriikide ja rahvusvaheliste osalejate tegevuse koordineerimist ja ühtsust, vältides samas töö dubleerimist, aidates kaasa olemasolevate või uute liidu inimkaubandusevastast võitlust käsitlevate poliitikasuundade ja strateegiate väljatöötamisele või andes aru liidu institutsioonidele.

(30) Käesoleva direktiivi eesmärk on muuta ja laiendada raamotsust 2002/629/JSK. Kuna tehtavad muudatused on arvukad ja sisulised, siis tuleks raamotsus selguse huvides täielikult asendada selles osas, mis käsitleb käesoleva direktiivi vastuvõtmises osalevaid liikmesriike.

(31) Kooskõlas paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe [1] punktiga 34 julgustatakse liikmesriike koostama nende endi jaoks ja liidu huvides vastavustabeleid, kus on võimalikult suures ulatuses välja toodud vastavus käesoleva direktiivi ja ülevõtmismeetmete vahel, ning tegema need üldsusele kättesaadavaks.

[1] ELT C 321, 31.12.2003, lk 1.

(32) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt võidelda inimkaubanduse vastu, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning selle ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(33) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, eelkõige inimväärikust, orjuse, sunniviisilise töö ja inimkaubanduse keelustamist, piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeldu, lapse õigusi, õigust vabadusele ja turvalisusele, sõna- ja teabevabadust, isikuandmete kaitset, õigust tõhusale õiguskaitsele ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Eelkõige on käesoleva direktiivi eesmärk tagada nimetatud õiguste täielik austamine ja sellest tuleb lähtuda ka direktiivi rakendamisel.

(34) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

(35) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt ning ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Ühendkuningriik käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(36) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Sisu

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad kuritegude ja sanktsioonide määratlemiseks inimkaubanduse puhul. Samuti kehtestatakse direktiiviga üldsätted, milles võetakse arvesse soolist aspekti, et tugevdada kõnealuste kuritegude tõkestamist ja nende kuritegude ohvrite kaitset.

Artikkel 2

Inimkaubandusega seotud süüteod

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada järgmiste tahtlike tegude karistatavus:

isiku värbamine, transportimine, üleviimine, varjamine või vastuvõtmine, sealhulgas kõnealuse isiku üle saavutatud kontrolli vahetamine või üleandmine, milleks kasutatakse ähvardusi, jõudu või muid sunnimeetodeid, inimröövi, kelmust, pettust, võimu või kaitsetu seisundi kuritarvitamist või teise isiku üle kontrolli omava isiku nõusoleku saavutamiseks raha või hüvitiste võtmist või andmist ärakasutamise eesmärgil.

2. Kaitsetu seisund tähendab olukorda, kui asjaomasel isikul puudub reaalne või vastuvõetav alternatiiv väärkohtlemisele allumisele.

3. Ärakasutamine hõlmab vähemalt isiku kasutamist prostituudina või muid seksuaalse ärakasutamise vorme, sunniviisilist tööd või pealesunnitud teenuseid, sealhulgas kerjamine, orjust või muid samalaadseid tingimusi, sunnitööd, ärakasutamist kuritegelikuks tegevuseks või elundite eemaldamist.

4. Inimkaubanduse ohvri nõusolek kavandatud või tegelikuks ärakasutamiseks ei ole tähtis, kui on kasutatud mõnd lõikes 1 nimetatud vahendit.

5. Kui lõikes 1 osutatud tegu on seotud lapsega, käsitatakse seda karistatava inimkaubandusena isegi juhul, kui ühtegi lõikes 1 nimetatud vahendit ei ole kasutatud.

6. Käesolevas direktiivis tähendab „laps” alla 18 aasta vanust isikut.

Artikkel 3

Süüteole õhutamine ja kaasaaitamine ning süüteokatse

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 2 nimetatud süütegudele õhutamine ja kaasaaitamine ning selliste süütegude katse on karistatav.

Artikkel 4

Karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 2 osutatud süütegude eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt viieaastane vangistus.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 2 osutatud süütegude eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kümneaastane vangistus, kui kõnealune süütegu:

a) pandi toime isiku vastu, kes on eriti kaitsetu, mis tähendab käesolevas direktiivis vähemalt lapsohvrit;

b) pandi toime kuritegeliku ühenduse raames nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsuse 2008/841/JSK (organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta) [1] tähenduses;

c) süüteoga seati tahtlikult või raske ettevaatamatuse tõttu ohtu ohvri elu või

d) pandi toime rasket vägivalda kasutades või sellega põhjustati ohvrile eriti suur kahju.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juhul kui artiklis 2 osutatud süüteo pani toime ametnik oma ametikohustuste täitmisel, on tegemist raskendava asjaoluga.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 3 osutatud süütegude eest määratakse tõhus, proportsionaalne ja hoiatav karistus, mis võib hõlmata teo toimepanija üleandmist.

Artikkel 5

Juriidilise isiku vastutus

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude eest, mille on tema kasuks toime pannud eraisikuna või juriidilise isiku organi liikmena tegutsenud isik, kes on juriidilise isiku juures juhtival kohal, ühel järgmistest alustest:

a) õigus esindada juriidilist isikut;

b) õigus teha otsuseid juriidilise isiku nimel või

c) õigus kontrollida juriidilist isikut.

2. Liikmesriigid tagavad ka, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta juhul, kui lõikes 1 osutatud isiku järelevalve või kontrolli puudumise tõttu on kõnealuse juriidilise isiku alluvuses oleval isikul osutunud võimalikuks tema kasuks toime panna mõni artiklites 2 ja 3 nimetatud süütegu.

3. Juriidilise isiku lõigete 1 ja 2 kohane vastutus ei välista kriminaalmenetlust füüsiliste isikute suhtes, kes on mõne artiklites 2 ja 3 nimetatud süüteo täideviijad või sellele kihutajad või kaasaaitajad.

4. Käesolevas direktiivis tähendab „juriidiline isik" üksust, millel on kohaldatava õiguse alusel juriidilise isiku staatus, välja arvatud riigid või avalik-õiguslikud asutused, kes teostavad riigivõimu, ning avalik-õiguslikud rahvusvahelised organisatsioonid.

Artikkel 6

Juriidilise isiku suhtes kohaldatavad sanktsioonid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 5 lõigete 1 või 2 kohaselt vastutusele võetud juriidilise isiku suhtes kohaldatakse tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid sanktsioone, mille hulka kuuluvad kriminaalõiguslikud ja muud trahvid ning võivad kuuluda muud sanktsioonid, näiteks:

a) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;

b) ajutine või alaline ettevõtluskeeld;

c) kohtuliku järelevalve alla võtmine;

d) sundlõpetamine;

e) süüteo toimepanekuks kasutatud üksuste ajutine või lõplik sulgemine.

Artikkel 7

Arestimine ja konfiskeerimine

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et nende pädevatel asutustel on õigus arestida ja konfiskeerida artiklites 2 ja 3 osutatud süütegudeks kasutatud vahendid ja kuritegelikul teel saadud tulu.

Artikkel 8

Ohvrile süüdistuse esitamata jätmine või ohvri karistamata jätmine

Liikmesriigid võtavad vastavalt oma õigussüsteemi aluspõhimõtetele vajalikud meetmed tagamaks, et pädevatel riiklikel asutustel on volitused jätta inimkaubanduse ohvrile süüdistus esitamata või karistus määramata kuritegelikus tegevuses sunnitud osalemise eest, kui see tulenes otseselt asjaolust, et tema suhtes oli toime pandud mõni artiklis 2 nimetatud tegu.

Artikkel 9

Uurimine ja süüdistuse esitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude uurimine ja nende eest süüdistuse esitamine ei sõltu ohvri antud tunnistusest ega süüdistusest ning et kriminaalmenetlust võib jätkata ka juhul, kui ohver on oma avalduse tagasi võtnud.

2. Juhul kui toimepandud süüteo olemus on selleks piisav, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, et piisava aja jooksul pärast ohvri täisealiseks saamist oleks võimalik esitada süüdistus mis tahes artiklites 2 ja 3 osutatud süüteo eest.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikud, üksused või asutused, kelle ülesandeks on artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine, oleksid saanud nõuetekohase koolituse.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude puhul kasutatavate tõhusate uurimisvahendite kättesaadavus isikutele, üksustele või asutustele, kelle ülesandeks on artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine.

[1] ELT L 300, 11.11.2008, lk 42.

Artikkel 10

Jurisdiktsioon

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada oma jurisdiktsioon artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude puhul, kui:

a) süütegu on tervikuna või osaliselt toime pandud liikmesriigi territooriumil või

b) teo toimepanija on selle liikmesriigi kodanik.

2. Liikmesriik teavitab komisjoni, kui ta otsustab kehtestada lisajurisdiktsiooni artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude üle, mis on toime pandud väljaspool tema territooriumi, muu hulgas näiteks kui:

a) süütegu on toime pandud selle liikmesriigi kodaniku vastu või isiku vastu, kelle peamine elukoht asub selle liikmesriigi territooriumil;

b) süütegu on toime pandud selle liikmesriigi territooriumil asutatud juriidilise isiku kasuks või

c) süüteo toimepanija peamine elukoht asub selle liikmesriigi territooriumil.

3. Artiklites 2 ja 3 osutatud, väljaspool asjaomase liikmesriigi territooriumi toimepandud süütegude eest süüdistuse esitamisel võtab iga liikmesriik lõike 1 punktis b osutatud juhtudel (ja võib seda teha lõikes 2 osutatud juhtudel) vajalikud meetmed tagamaks, et tema jurisdiktsioon ei sõltu kummastki järgmisest tingimusest:

a) sellist tegu käsitatakse teo toimepanemise kohas kuriteona või

b) süüdistuse saab esitada ainult pärast ohvri avalduse esitamist süüteo toimepanemise kohas või pärast süüteost teatamist riigi poolt, kelle territooriumil süütegu toime pandi.

Artikkel 11

Inimkaubanduse ohvri abistamine ja toetamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et ohvrile pakutakse abi ja toetust enne kriminaalmenetlust, selle ajal ning asjakohase ajavahemiku jooksul pärast menetluse lõpetamist, et tal oleks võimalik kasutada raamotsuses 2001/220/JSK ja käesolevas direktiivis sätestatud õigusi.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikule pakutakse abi ja toetust kohe, kui pädevatel asutustel on põhjendatult alust arvata, et isiku suhtes võib olla toime pandud mõni artiklites 2 ja 3 osutatud süütegudest.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et ohvrile pakutav abi ja toetus ei sõltu sellest, kas ta soovib teha koostööd kriminaaluurimises, süüdistuse esitamisel või kohtumenetluses, ilma et see piiraks direktiivi 2004/81/EÜ või sarnaste riigisiseste eeskirjade kohaldamist.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua koostöös asjaomaste tugiorganisatsioonidega nõuetekohased mehhanismid ohvrite varajaseks tuvastamiseks, toetamiseks ja abistamiseks.

5. Lõigetes 1 ja 2 osutatud abi ja toetust pakutakse ohvri nõusolekul ja teadmisel ning sellega kindlustatakse vähemalt ohvri toimetulekut tagav elatustase, sealhulgas nõuetekohane ja turvaline majutus ning materiaalne abi, vajalik arstiabi, mis hõlmab ka psühholoogilist abi, nõustamine ja teavitamine ning vajaduse korral suulise ja kirjaliku tõlke teenused.

6. Lõikes 5 osutatud teavitamine hõlmab vajadusel teavet direktiiviga 2004/81/EÜ sätestatud järelemõtlemiseks ja taastumiseks ette nähtud aja kohta ning teavet võimaluse kohta pakkuda rahvusvahelist kaitset nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta, [1] ja nõukogu 1. detsembri 2005. aasta direktiivi 2005/85/EÜ liikmesriikides pagulasseisundi omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuete kohta [2] või muude rahvusvaheliste vahendite või muude sarnaste riigisiseste eeskirjade alusel.

7. Liikmesriigid hoolitsevad erivajadustega ohvri eest, eelkõige kui erivajaduse põhjuseks on isiku rasedus, tema tervislik seisund, puue, võimalik vaimne või psühholoogiline häire või kui nad on kannatanud jõhkra psühholoogilise, füüsilise või seksuaalse vägivalla all.

Artikkel 12

Inimkaubanduse ohvri kaitse kriminaaluurimises ja -menetluses

1. Käesolevas artiklis viidatud kaitsemeetmeid kohaldatakse lisaks raamotsuses 2001/220/JSK sätestatud õigustele.

2. Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohvrile pakutakse viivitamata õigusnõustamist ja vastavalt ohvrite rollile asjaomases õigussüsteemis juriidilist esindamist, sealhulgas hüvitise taotlemise korral. Kui ohvril ei ole piisavalt rahalisi vahendeid, pakutakse õigusnõustamist ja esindamist tasuta.

---

[1] ELT L 304, 30.9.2004, lk 12.
[2] ELT L 326, 13.12.2005, lk 13.

3. Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohver saab võimaluse korral lähtuvalt riskihindamisest ja kooskõlas riikliku õiguse või menetlustega asjakohast kaitset, muu hulgas võimaluse osaleda tunnistajakaitse programmides või muudes samalaadsetes meetmetes.

4. Piiramata kaitseõigust ja lähtuvalt pädevate asutuste teostatud ohvri isikliku olukorra hindamisest, tagavad liikmesriigid, et inimkaubanduse ohvrit koheldakse eriliselt, et takistada tema teistkordset ohvriks langemist, vältides nii palju kui võimalik ning kooskõlas riiklikus õiguses kindlaksmääratud tingimuste, kohtu kaalutlusõiguse, praktika ja juhistega järgmist:

a) tarbetut küsitlemist uurimise, süüdistuse esitamise ja kohtuliku arutamise käigus;

b) silmsidet ohvri ja süüdistatava vahel, sealhulgas tunnistuste andmisel, näiteks küsitlemise ja ristküsitluse ajal, kasutades selleks asjakohaseid vahendeid, sealhulgas asjakohast kommunikatsioonitehnoloogiat;

c) tunnistuste andmist avalikul kohtuistungil ja

d) tarbetuid küsimusi eraelu kohta.

Artikkel 13

Üldsätted inimkaubanduse lapsohvrile pakutavate abi-, toetus- ja kaitsemeetmete kohta

1. Inimkaubanduse lapsohvrile pakutakse abi, toetust ja kaitset. Käesoleva direktiivi kohaldamisel on esmatähtis lapse huvide kaitse.

2. Liikmesriigid tagavad, et kui inimkaubanduse ohvriks langenud isiku vanus ei ole teada ja on põhjust arvata, et isik on laps, käsitatakse isikut lapsena, et ta saaks kooskõlas artiklitega 14 ja 15 viivitamata abi, toetust ja kaitset.

Artikkel 14

Lapsohvri abistamine ja toetamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et erimeetmed inimkaubanduse lapsohvri lühi- ja pikaajaliseks abistamiseks ja toetamiseks tema füüsilise ja psühhosotsiaalse taastumise raames võetakse pärast iga lapsohvri konkreetse olukorra hindamist, milles võetakse nõuetekohaselt arvesse lapse seisukohti, vajadusi ja huve, et leida lapse jaoks püsiv lahendus. Liikmesriigid tagavad lapsohvritele ja ohvrite lastele, kellele pakutakse abi ja toetust vastavalt artiklile 11, mõistliku aja jooksul juurdepääsu haridusele kooskõlas oma riigisiseste õigusaktidega.

2. Kui riiklike õigusaktide kohaselt vanemliku vastutuse kandjad ei saa tagada lapse huvide järgimist ja/või last esindada enda ja lapsohvri huvide konflikti tõttu, määravad liikmesriigid inimkaubanduse lapsohvrile hooldaja või seadusliku esindaja alates hetkest, mil riigiasutused on ohvri tuvastanud.

3. Liikmesriigid võtavad vajaduse ja võimaluse korral meetmed, et pakkuda abi ja toetust inimkaubanduse lapsohvri perekonnale, kui see asub liikmesriigi territooriumil. Eelkõige kohaldavad liikmesriigid vajaduse ja võimaluse korral perekonna suhtes raamotsuse 2001/220/JSK artiklit 4.

4. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira artikli 11 kohaldamist.

Artikkel 15

Inimkaubanduse lapsohvri kaitse kriminaaluurimises ja -menetluses

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et pädevad asutused määravad inimkaubanduse lapsohvrile vastavalt ohvri rollile asjaomases õigussüsteemis kriminaaluurimises ja -menetluses esindaja, kui riigisiseste õigusaktide kohaselt vanemliku vastutuse kandjad ei saa last esindada enda ja lapsohvri huvide konflikti tõttu.

2. Liikmesriigid tagavad, et lapsohvrile pakutakse vastavalt ohvri rollile asjaomases õigussüsteemis viivitamata õigusnõustamist ja esindamist, sealhulgas hüvitise taotlemise korral, välja arvatud juhul, kui ohvril on piisavalt rahalisi vahendeid.

3. Piiramata kaitseõigust, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude kriminaaluurimises ja -menetluses:

a) toimuvad vestlused lapsohvriga põhjendamatu viivituseta pärast asjaoludest teatamist pädevatele asutustele;

b) toimuvad vestlused lapsohvriga vajaduse korral selleks loodud või kohandatud ruumides;

c) juhib vajaduse korral vestlust lapsohvriga või viibib selle juures selleks koolitatud spetsialist;

d) juhivad võimaluse ja vajaduse korral kõiki lapsohvriga peetavaid vestlusi samad isikud;

e) peetakse võimalikult vähe vestlusi ja neid korraldatakse ainult äärmise vajaduse korral kriminaaluurimise ja -menetluse eesmärgil;

f) võib lapsohvriga kaasas olla tema esindaja või vajaduse korral lapse valitud täiskasvanu, kui selle isiku suhtes ei ole tehtud vastupidist põhjendatud otsust.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude kriminaaluurimise raames võib filmida kõiki lapsohvriga või vajaduse korral lapstunnistajaga peetavaid vestlusi ning et selliseid filmitud vestlusi võib vastavalt riigisisestes õigusaktides sätestatud eeskirjadele kasutada kriminaalmenetluses tõendina.

5. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 2 ja 3 osutatud süütegudega seotud kriminaalmenetluses võib teha järgmise otsuse:

a) ärakuulamine toimub kinnisel kohtuistungil ja

b) lapsohver kuulatakse ära kohtusse toomata, kasutades selleks eelkõige asjakohast sidetehnoloogiat.

6. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira artikli 12 kohaldamist.

Artikkel 16

Inimkaubanduse saatjata lapsohvrite abistamine, toetamine ja kaitse

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 14 lõikes 1 osutatud erimeetmete puhul inimkaubanduse lapsohvri abistamiseks ja toetamiseks võetakse nõuetekohaselt arvesse iga saatjata lapsohvri konkreetset olukorda.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et leida püsiv lahendus, mille aluseks on iga lapse huvide hindamine.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et vajaduse korral määratakse inimkaubanduse saatjata lapsohvrile hooldaja.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et pädevad asutused määravad vastavalt ohvrite rollile asjaomases õigussüsteemis kriminaaluurimise ja kriminaalmenetluse ajal inimkaubanduse lapsohvrile esindaja, kui laps on saatjata või oma perekonnast lahutatud.

5. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira artiklite 14 ja 15 kohaldamist.

Artikkel 17

Hüvitise maksmine ohvritele

Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohvritel on juurdepääs olemasolevatele tahtliku vägivaldse kuriteo ohvrite hüvitusskeemidele.

Artikkel 18

Ennetusmeetmed

1. Liikmesriigid võtavad asjakohased meetmed, näiteks haridus- ja koolitusmeetmed, et takistada ja vähendada kõikide inimkaubandusega seotud ärakasutamise vormide aluseks olevat nõudlust.

2. Liikmesriigid võtavad teadlikkuse suurendamise ja inimeste, eelkõige laste, inimkaubanduse ohvriks langemise ohu vähendamise eesmärgil asjakohaseid meetmeid, sealhulgas interneti vahendusel, nagu näiteks teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad ning teadus- ja haridusprogrammid, mida vajaduse korral korraldatakse koostöös asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja teiste sidusrühmadega.

3. Liikmesriigid edendavad korrapäraste koolituste korraldamist inimkaubanduse ohvrite või võimalike ohvritega tõenäoliselt kokku puutuvatele ametnikele, sealhulgas politseiametnikele, et nad oskaksid tuvastada inimkaubanduse ohvreid ja nendega tegeleda.

4. Et tõhustada inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust nõudmise kahandamise teel, kaaluvad liikmesriigid meetmete võtmist selleks, et kriminaliseerida artiklis 2 osutatud ärakasutamisega seotud teenuste kasutamine juhul, kui ollakse teadlik, et teenust pakkuv isik on mõne artiklis 2 osutatud süüteo ohver.

Artikkel 19

Riiklik raportöör või samaväärne mehhanism

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et määrata riiklikud raportöörid või luua muud samaväärsed mehhanismid. Kõnealuste mehhanismide ülesandeks on hinnata inimkaubandusealaseid suundumusi, mõõta inimkaubandusevastaste meetmete tulemuslikkust, sealhulgas koguda statistilisi andmeid tihedas koostöös selles valdkonnas tegutsevate asjakohaste kodanikeühiskonna organisatsioonidega, ja koostada aruandeid.

Artikkel 20

Liidu inimkaubandusevastase strateegia kooskõlastamine

Et kaasa aidata inimkaubandusevastase ühtse ja kooskõlastatud liidu strateegia väljatöötamisele, hõlbustavad liikmesriigid ELi inimkaubandusevastase võitluse koordinaatori tööd. Eelkõige edastavad liikmesriigid inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorile artiklis 19 osutatud teavet, mille põhjal koordinaator aitab komisjonil koostada aruande inimkaubandusevastases võitluses tehtud edusammude kohta, mis koostatakse iga kahe aasta tagant.

Artikkel 21

Raamotsuse 2002/629/JSK asendamine

Raamotsus 2002/629/JSK (inimkaubanduse vastu võitlemise kohta) asendatakse käesoleva direktiivi vastuvõtmises osalevate liikmesriikide jaoks, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud raamotsuse ülevõtmise tähtaegadega.

Käesoleva direktiivi vastuvõtmises osalevate liikmesriikide osas tõlgendatakse viiteid raamotsusele 2002/629/JSK viidetena käesolevale direktiivile.

Artikkel 22

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 6. aprillil 2013.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile sätete teksti, millega võetakse riigisisestesse õigusaktidesse üle käesolevast direktiivist tulenevad kohustused.

3. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

Artikkel 23

Aruandlus

1. Komisjon esitab hiljemalt 6. aprillil 2015 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid, sealhulgas artikli 18 lõike 4 alusel kohaldatud meetmed, ning millele vajaduse korral lisatakse seadusandlikke ettepanekuid.

2. Komisjon esitab hiljemalt 6. aprillil 2016 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millist mõju inimkaubanduse tõkestamisele on avaldanud inimkaubanduse ärakasutamisega seotud teenuste kasutamise eest kriminaalvastutusele võtmine vastavalt riigis kehtivatele õigusaktidele, ning lisab sellele vajaduse korral asjakohased ettepanekud.

Artikkel 24

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Artikkel 25

Adressaadid

Käesolev direktiiv on vastavalt aluslepingutele adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 5. aprill 2011

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*
J. BUZEK	GYŐRI E.